

# ILUSTRIRANI

# GLASNIK

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA  
KRON 8.-, ZA DIJAKE KRON 6.- POSA-  
MEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA  
NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10.-, ZA  
DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13.-

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA URED-  
NIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATO-  
LIŠKA TISKARNA. ::: NAROČNINA, REKLA-  
MACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO  
LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 2. \* 31. AVGUSTA 1916 - IZHAJA VSAK ČETRTEK \* ŠTEV. 53



Prispevajte Rdečemu križu!

Delo usmiljenja

Podpirajte goriške begunce!

## Slike z bojišča.

XVIII.

## V dežju granat.

Spisal R. H.



rozna bitka za mesto Lodz, ki je kmalu nato padlo v naše roke, je stala pred durmi.

Tedaj smo vendar enkrat dobili povelje: Ugotoviti smo morali, ali je na cestah etapnega ozemlja Szesercov-Belkatov kaj sovražnih transportov, in poizkusiti, napraviti risbe, kako ležijo ruski številni jarki na močvirjih ob Vidavki.

Preskrbeli smo se z oljem, bencinom in mlačno vodo, in se dvignili pri še precej jasnem, a mrzlem vremenu v zrak.

Spočetka je šlo vse gladko, in gledal sem bolj brezbrizno kot napeto na ceste pod menoj. Seveda, enakomernost in enoličnost poljskih cest in potov otežuje vsako orijentiranje, in treba je strahovito paziti, da ne izgubi človek prave smeri.

Fric in jaz sva se zanašala na tem ozemlju bolj na kompas kakor na osebno orijentiranje. Kmalu smo bili nad Szesercovom, in mirno sem zaznamoval sovražne postojanke na zemljevid.

Nikdo naju ni motil.

Gotovo so naju spodaj videli, a topovi so ostali tihi, strojna puška ni ropotala. Vse je bilo tiho.

Bilo je kakor obojestransko sporazumljenje med nami in Rusi, da so puščali letalce nemoteno pasirati postojanke. In skoraj vsako dopoldne nas je z občudovanja vredno točnostjo obiskal ruski letalec. A nikdo ni streljal nanj, nikdo se ni vznemirjal zaradi njega.

Vedeli smo, da ne meče bomb. Da išče le naše postojanke. Ker so bile te izvrstno maskirane, da ni mogel čisto nič opaziti, smo ga pustili na miru in nismo streljali, da ne izdamo artiljerijskih postojank.

Rusi so nas pridno posnemali — a imeli so manj sreče, kajti mi smo pluli predrzno precej nizko in preleteli višino 225 s tako predrznostjo, da je vendar začel nekje lajati top in Fric je sklenil dvigniti se nekoliko.

Mi pa smo imeli me tem časa dovolj zaznamovati utrdbe in veselili smo se bogatega plena. A Rusom se vendar nismo zdeli tako malo nevarni, kot smo upali, kajti nenadoma smo se nahajali v hudem artiljerijskem ognju. Sedaj je bilo treba paziti. A prišli smo vendar brez nezgode do Vadleva, kjer smo opazili velike kolone ruskega trenja.

Že precej časa sem prisluškoval. Iz daljave se je slišalo bobnenje topov, in kmalu sem spoznal, da divja južno od nas huda bitka.

Fric se navidezno ni zmenil za to. Sedel je pri krmilu, kot zrastlel z aparatom.

In ko sem ga tako opazoval, ko je počivalo moje oko na njegovi mladi, vitki, lepi postavi, sem si nehote mislil: Taka je duša tega ogromnega ptiča, ki rešuje v tej vojski tako težavne naloge in ki ga čakajo mogoče v prihodnosti še večje in važnejše naloge.

Vodnik mu daje moč in voljo in gotovost poleta. Odvzame, kar je na njem mrtvega, in vlije v sestavo življenje duha in genija. Njegova notranja moč preide na žice, na udarjajoče ptičjevo srce.

Kaj, če bi ta duša utihnila?

Če bi umrla?

Če bi bil aeroplan nenadoma prepuščen samemu sebi, in ga ne bi vodila nobena volja več, če bi postal neodvisen od slepih naravnih postav, ki služijo le same sebi?

Potem...

Ne, na to nisva smela misliti. Niti častnik, niti pilot.

Vsi najini živci so bili napeti pod pezo ene misli, ki naju je oživljala. Izpolniti zemljevid, določiti lego sovražnih postojank!

Prišla sva v močan ogenj, ki je z vsakim kilometrom naraščal. Kakor bi se odprl pekel, sovražnik naju očitno ni hotel pustiti za nobeno ceno nazaj. Ali se je bal uspeha najinega opazovanja?

Uprem pogled na kazalec tur: 1200. 1200 namesto 1400!

Trudiva se z aparatom. Kazalec skoči zopet kvišku — a toliko hitreje pade zopet nazaj.

In čez nekaj časa kaže le 700. Propeler je razbit, krila vsa preluknjana.

Kje tiči vzrok?

Nesreča!

Najmanj petintrideset kilometrov pred našo črto sva. Kaj bo?

Skozi ogenj in uničenje in piskajoče, tuleče šrapnele voziva — tu ležijo peščne jame.

»Halo!« zakričim. Tovariš obrne glavo za trenutek in takoj ve, kaj mislim.

Če bi padla tu v te jame granata iz težkih motornih baterij — Bog...

V duhu sva videla oba: Če bi se ta jama, visoka za dve nadstropji, v katere votlinah mrgoli vojaštva, za trenutek močno razsvetlila, če bi zagorelo v njej tisoč bakelj smrti — če bi vse to zletelo v zrak, ogenj in pesek do neba, udje in telesa, vse, vse v enem trenutku, če —

Tedaj sem si mislil le še: Čudovita je ta misel — in vendar demonično grozna, ki pretrese celo zmagovalcu srce, kajti ljudje so, ljudje, četudi sovražniki, ki bi tu umrli.

Samo še to sem si mislil, tedaj pretrese strašen sunek aparat, ki se je vzpel v zraku kot ranjen, splašen konj.

»Zadet!«

Kaj, motor odpoveduje?

»Samo sedaj ne! Samo sedaj ne!« kričim.

Aparat je navidezno ubogal, motor je pričel zopet delovati — kako dolgo? Ali ni zadet? Nisva mogla več misliti.

Samo sedaj ne — samo sedaj ne, si

je mislil mladi poročnik, medtem ko je stroj, nekje zadet, nekje ranjen, le z naporom vseh sil ubogal železno voljo voditelja — samo sedaj ne!

Sedel sem, držal karto in se skrival pred belimi oblaki in nisem čutil, kako me je kosček železa ranil na čelu, da se je podedila kri.

Bog — da, sedaj mi je priteklo nekaj gorkega na oči.

Prijel sem se za glavo. In se smejal.

Hvala Božu — samo kri. Bliskoma sem se spomnil, da sem videl nekoč vojaka, ki se je ravnotako prijel za glavo. A temu so padli možgani v roko.

Torej samo kri!

Samo sedaj ne! Samo sedaj ne! je brnelo in šumelo v ušesih mladega poročnika, in zopet se je aparat nekoliko dvignil kot splašen konj in se

nagnil na stran, kot smrtno ranjen.

Samo sedaj ne!

In zopet je bila duša močnejša kot mrtvo železo — zopet je dala duša ravnatežje mrtvemu telesu — tedaj — Bog, pomagaj, — moj mali poročnik omahuje.

»Tovariš!«

Kričim! In potem sekunde — življenje ali smrt? Zmaga ali grozen padec? Triumf ali zdrobljene kosti med kadečimi se ostanki aparata?

»Tovariš!«

Moj pilot se je nekoliko obrnil. Pot je stal na njegovem čelu. Udrte oči so



Hradčani v Prazi.

Petnajststo metrov visoko. Prisljena, izkrcati se.

In sedaj sva nad sovražnikom!

Seveda — če polagoma padamo, se lahko prevlečemo še kakih petnajst do dvajset kilometrov. In potem?

Fric nenadoma obrne glavo.

»Kam?«

»V gozdove!« zakričim.

V poljske gozdove, ki strmijo v naju črni in brezupni. Edina najina rešitev so. Spuščava se niže.

Globoko, globoko spodaj je sovražna kavalerija.

gledale plašno, žalostno, trudno, bolešno, in suhe ustnice tesno stisnjene.

In duša je ukazala in aparat je ubogal. Golobček je zletel skozi smrt in nevihto nazaj — in še en sunek in še en sunek, in divji ptič je letel z vetrom, ki je pihal iz pekla, a spoznal sem po njegovem omahovanju, bil je smrtno ranjen, telo je trepetalo, telo, ki ni moglo prelivati krvi, je ubogalo le še velikansko gigantsko moč — duše.

Ta duša je sedela v bolesti ob krmilu, a vršila je svojo dolžnost.

Čez ustnice dobrega mladega poročnika je priteknel krvavordeč biser. Ozrl se je.

Tedaj sem takoj vedel, kaj je.

Pljuča prestreljena!

Še nisem tega dobro premislil, tedaj je mladi poročnik, čeravno ranjen in ves bolan, ostro pogledal na desno — in pričela sva se dvigati. Skoraj istočasno sem opazil majhno črno pičico, ki se je večala od trenutka do trenutka. In že je roka oklepala puško.

Moj prijatelj je zašepetal, ne zajecjal: »Sovražni letalec!«

Nisem ga razumel, a vedel sem, kaj misli. In hitro in gibko se je pričel dvigati aparat višje in višje, v oblake, ki so ležali nad njim kot bela plast, kot morje, čigar valovi valové lahko semintja.

Letalec se je približal.

Pokazal se je kot temna senca in plul hitro kot ptica roparica, ki je zapazila plen in ga noče izpustiti za nobeno ceno.

Preračunal sem: Razmere so iste. Pilot sedi pri krilu sovražnega letala, častnik kot opazovalec. Ta se je neprenehoma

njegove blede ustnice, je prišla mrzlična jeza.

In zasledovani golobček je postal orel, ki se je sedaj sam zagnal v valujoče meglino morje, da izzove ubežnika.

A Rus je rabil le zvižaco. Kajti nenadoma se je pokazal visoko nad nami kot senca, kot angel smrti, in naslednji trenutek se je spustil, se zaletel s strašno, divjo hitrostjo in gotovostjo na nas, da bi nas zadel; spoznal sem njegov sklep: Raje pade sam v grozno globočino, kakor da bi nas izpustil.

Spoznal sem. Niti za trenutek nisem izgubil miru. Kakor izklesan je sedel moj pilot, oči uprte v sovražnika — tedaj, tedaj —. Sovražni aparat že prav nad

golobček ni letel naravnost, trepetal je kot vznemirjen, divji ptič, zavijal, se dvigal, padal — in krogelje so žvižgale mimo nas nekam v daljavo.

Sovražnik je hotel zadeti pilota. Brez duše naj bi padel aparat v globočino, in že se je svetil v strelčevih očeh triumf zmagovalca, tedaj pa sem pričel streljati tudi jaz.

In prej ko je mogel Rus sprožiti, so omahnile njegove roke, iztegnil se je, še enkrat je pogledal kot v sanjah, pogled zmešan, poln strahu pred smrtjo — potem se je sesedel. Pilot tega ni zapazil, plul je dalje s svojim dvokrovnikom, bliže sovražniku, bliže nam. Hotel nas je zadeti s svojim aparatom, slep od bojevitosti in sovraštva — tedaj je dobil smrtonosno kroglo. Njegove roke so krčevito oprijele krmilo, oči so se zaprle, in potem je sedela smrt pri krmilu, in aparat je padel v strašno globočino.

»Hura!« sem zakričal. Poročnik je ostal tih, brezčuten od bolečin.

Kako dolgo bo še zdržal? V zbadajočih, grizočih, groznih bolečinah?

Kako dolgo še?

Samo sedaj ne. Samo sedaj ne, si je neprenehoma mislil, in vsa volja in moč človeškega duha je postala jeklena pod vtisom tega stavka: »Samo sedaj ne!«

»Ranjen?« sem zaklical in se nekoliko nagnil.

Tiho se je obrnil junak. Bliskovito hitro je letel golob.

Videl sem rdečo kapljo krvi, ki se je ustavila na bledih ustnicah kot majhen nageljček, ki ga držimo med zobmi.

»Ljubi tovariš! Dobri tovariš!« Govorila nisva več. Bila sva v dežju krogelj.



1. Šola za invalide v Pragi.

nami — a v istem trenutku se mi umaknemo, triumfiramo, kot bi ne bilo nobene ovire več, nobene nevarnosti, in mimo nas, tri metre v stran, je švignil sovražnik v globočino.



2. Pokladanje prve začasne proteze.

premikal in dajal svojemu pilotu povelje, in sovražni dvokrovnik se je pričel dvigati in dvigati in skušal priti nad nas.

Ubogí ranjeni poročnik, v čigar prsih je divjal hud pekel, je takoj razumel. Sovražnik ga hoče preleteti, da bi se potem od zgoraj nenadoma zaletel nanj, kot jastreb na svoj plen. Ko je sovražni orel spoznal, da se mu njegov manever ni posrečil, da smo še celo mi nad njim, se je nenadoma umaknil in odplul v morje oblakov in megle.

Ranjenega poročnika, ki ni čutil nobene bolečine več, ki se ni zmenil za rdeče kapljice, ki so mu tiho tekale čez

Streljal sem mirno in gotovo. Vendar nisem zadel, zaradi grozne hitrosti, s katero je padel sovražnik v globočino. Sovražni pilot je svoj aparat zopet varno ujel, in Rus se je zopet obrnil kvišku.

Zopet je bil ranjen aparat, a mali poročnik je manevriral tako spretno, da je bil kmalu varen pred strelji.

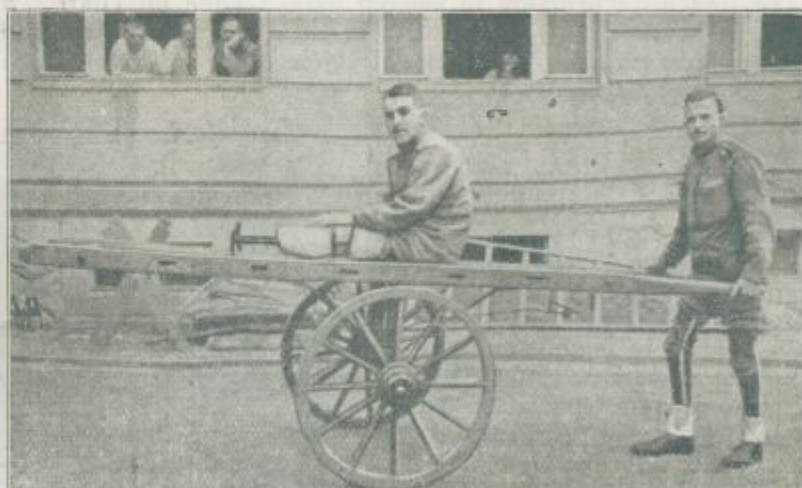
Sedaj je bil blizu, čisto blizu.

»Naj pride blizu!« sem kričal, in v mojem glasu je trepetalo vznemirjenje, ki je kot hripav krik presekalo ozračje.

Poročnik je ubogal.

Prišla je odločitev.

Sovražnik je poizkušal priti blizu. A



3. Invalida s protezami na nogah.

Sovražna armada je napela vse moči, da nama prepreči povratek. Smrt je drvila za nama in iztegala svojo koščeno roko.

Samo sedaj ne! Samo — sedaj —

A kaj je bilo to? Duša je odpovedala. Roka je izpustila krmilo brez moči. Telo mladega poročnika se je nagnilo naprej.

Brez duše! Brez duše! In že se je pripravilo jekleno telo, da bi padlo v globočino, tedaj sem hitro oklenil nezavestnega tovariša in prijel za krmilo.

In telo je zopet dobilo dušo. Smrt z oblaki šrapnel je ostala za nami.

Dalje! Dalje!

Tedaj je prišla megla.

Prišla je, in nobeden ne bi mogel povedati, od kje, in vlegla se je med nas in med besne sovražnike. Počasi se je spuščal aparat niže, vedno niže, trepetajoč, kakor bi hotel vsak trenutek odpovedati pokorščino . . .

Komaj sto metrov je bil še nad zemljo. Zastonj sem se trudil, zastonj gledal v globočino, megle nisem mogel predreti s svojim pogledom. Zdelo se mi je, da je zemlja neskončno daleč, da se pogreza aparat v neizmerno, strašno globočino.

Kaj bo? Kje bomo zadeli na zemljo?

Ali bo zadel golob ob pečine?

Ali?

Halo . . .

Tla. Nekaj črnega je seglo po skrivnostnem, trepetajočem ptiču.

Črne roke . . . še vedno sem strmel doli . . . tedaj se je zjasnilo, in bilo je končano . . . aparat je padel z močjo

Zopet sem močan in povedati ti hočem, kako sem postal močan. Našel sem pot nazaj k vam, k srečnim, ki vidite. Ne, da rečem srečni, srečnejši od nas! — Ne zavidam vas več, našel sem mir, luč svetlejša in lepša kakor vaša gori in sije v meni.

Naj ti povem od začetka. Veš, da me je zadelo pri Lodzu. Bil je strel v glavo. Čutil sem nekaj kakor nepopisno radost, dvignilo me je visoko v ozračje. Ogenj sem videl in ogenj mi je preletel telo. Če se naznanja smrt na ta način, potem je smrt sreča, in jaz ne žalujem več za mrtvimi, saj je njih poslednji hip neizmerno veselje, slutnja blaženosti.

Ali prebudil sem se. Iz noči življenja, nezavesti, ki pozna vendar še varljive zvezde sanj, sem se zbudil v najtemnejšo noč svojega življenja in budenja: zavedel sem se, da sem slep! . . .

Vam, ki vidite in gledate božji svet,

Slišal sem praviti, da se celijo rane. Kaj mi je bilo to mar? Slep sem — zame ni bilo druge misli. Svet mi je bil ugasnjen, jaz človek pohabljen, okraden onega, za kar živimo: da razumemo, gledaje vanj, svet okrog sebe. Bog?! Zasmehoval sem ga, rogal sem se mu, izzival sem ga, ker se skriva. Bil mi je strahopetna moč, ki pošilja iz varnega skrivališča nesrečo na ljudi in se ne upa priznati svojega dela, odpustil sem vse gorje, kar sem ga videl v teku poldrugega leta vojske — zdelo se mi je vse nično napram moji nesreči, zdelo se mi je, da sem jaz edini, ki trpi, edini, ki je kaznovan, ne da bi bil kaj zakrivil.

Ali tu se je oglasilo. Kaj? Zatopil sem se sam v sebe. Ničesar nisi zakrivil? Kateri človek je brez greha? Žival ne dela krivice, kajti žival nima razuma, lev, ki ubija, pes, ki grize, orel, ki odnese otroka, oni ne delajo krivice, ker si niso v zavesti svojega dejanja, ker ne znajo misliti in soditi. Človek pa, ki greši napram postavi je kriv, ker mora misliti in sklepati. Zakaj pa je dobil razum in srce? In vsak človek greši. Kdo je čist? Kaj so kaznjiva samo zla dejanja? Zakaj ne zle misli, želje, naklepi? Kaj ne delujejo misli na dejanja in življenje? In kje je človek, ki ne bi grešil nikdar vsaj v mislih, ki bi ne snoval nikdar zlega? — Vsak od nas je grešil in vse, kar nas zadene, je samo pravična kazen za to.

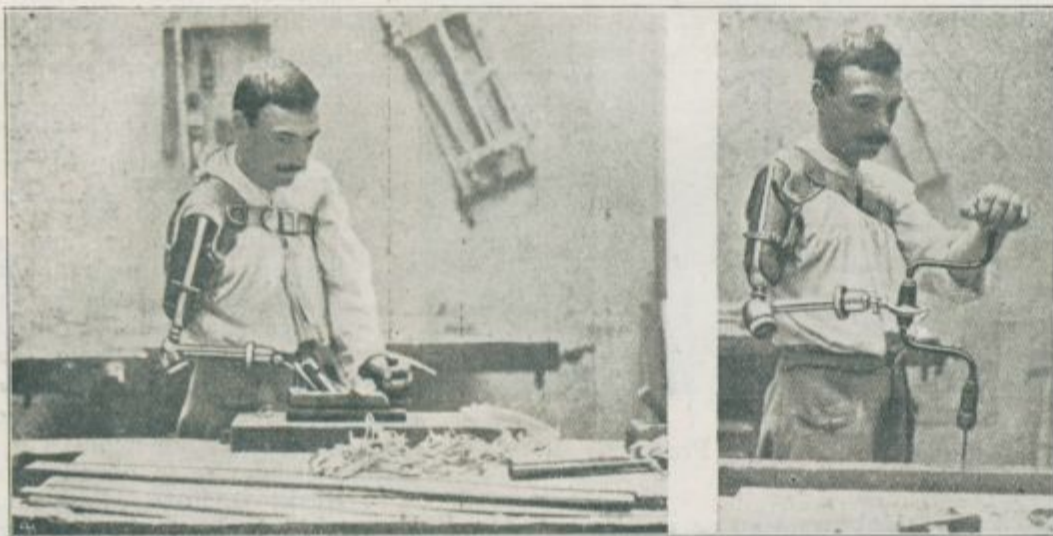
Ko sem prišel do tega spoznanja, sem se spovedal sam sebi. Sam sebi sem priznal svoj greh, priznati ga moram tudi tebi, ljubljena moja žena, ker je moj greh tudi krivica napram tebi. Sestra Hedvika, ki piše zame, ima sluh krščanske ljubezni, ona sliši, odpušča in pozabi. In ko spoznavam svojo slabost, se je ne sramujem — naj bi le slišalo mnogo njih mojo izpoved in naj bi trkali na lastne prsi.

Ljubil sem te in midva oba sva bila gotova najine ljubezni, ali bolj kakor ti sem se zavedal jaz tvoje ljubezni, kajti spustil sem se v nevarno igro srca. Med ženami, ki se imenujejo tvoje prijateljice, je bile žena, ki me je pogledovala in se mi je nasmihala skrivaj pomenljivo, meni pa je bilo v zabavo, da sem ji vračal včasih nasmeh.

Tako je nastal med nama nekak tih sporazum, neka skrivnost, ki ni imela nikake oblike. Ni pa bilo med nama še nobene zaupne besede.

Žena moja, vedi, da se ni zgodilo ničesar, kar bi žalilo tvojo čast in bi ranilo tvoje srce, tudi pozneje ne, ko se je razširilo najino znanje v vedno bolj pogosta srečavanja in pogovore. Veš pa, kako sodim o tem: misli so tudi dejanja. Morda je pri tem samo ta razlika, da jih ne vidi prevarjeni del, v duši onega, ki misli slabe misli, napravijo te misli ravno toliko škode, kakor da bi izvedel misel v dejanju. Po dveh letih srečnega zakona, ko si zibala in pestovala najino dete, bil sem ti v mislih in v pogovorih nezvest, ker sem imel skrivnosti pred teboj in ker sem mislil v najinem domu nakrat na ono drugo, ki me je mamila in vabila.

Zdaj je kruto kaznovana tudi ona. Njen mož je padel ob moji strani. Olajšal sem mu težave smrti. Z lastno nevarnostjo sem ga nesel v jarek, pokopal sem ga. Njemu nasproti sem poravnal svoj dolg. Ni bila vredna takega moža, spoznal sem, da je doletela njo kazen in s strahom sem pričakoval, kaj pride name. Tresel sem se zate, za najino dete. Menil sem, da me bo kaznovala Pravičnost s tem, da mi bo vzela, kar mi je najdražje. Pra-



4. Mizar z umetno desno roko, ki struže in svedra.

lastne teže med drevje, se ujel, nagnil, trgal in lomil z grozno silo veje, vrhove, in se končno s hrumom in šumom ustavil . . .

Polomljenih kril je visel med drevjem, vendar sem še srečen sedel na svojem prostoru, tesno oklepajoč ranjenega tovariša.

Okoli in okoli temen gozd. In nič drugega ni mogoče videti kot drevje in drevje. A tam . . . tam so grmeli naši topovi . . . poznal sem jih po jasnejšem zvoku . . . in potem se je nenadoma stresla zemlja, kot da bi se odpirala, kot bi se podiralo nebo . . . to je bil mogočen top . . . to je bil glas našega železnega bojnega boga.

Počasi sem splezal z dreves, nezavestnega tovariša v naročju.

Teško, naporno delo.

In potem? K našim, k našim! je klicalo in utripalo srce in roka je varno oklepala ubogega tovariša — — —

## Notranja luč.

(Kurt Münzer.)

Ljubljena žena! Sestri Hedviki narokujem to pismo, prvo pismo po štirih tednih molčanja. V tem času pa ti je pisala dobra sestra Hedvika in Ti je sporočila, gotovo tolažeče in rahlo, o moji nezgodi. Zahvaljujem se ti, da si mi izpolnila željo in me nisi obiskala. Bilo bi mi neznosno, da te slišim, a ne vidim, da te čutim v bližini, in da si mi iztrgana izpred oči. Danes pa mi je mogoče, da govorim sam s teboj in te prosim: pridi k meni!

ni mogoče razumeti, kaj to pomeni, nam oslepelim, izobčenim iz življenja, ni mogoče povedati . . .

Razbesnel sem. Pa sem samo uvidel, da je človek bedno bitje, ki je igrača in



5. Mehanik z umetno desnico pili.

zasmeh moči, ki so varne in mogočne. Pravijo, da sem tulil kakor besna zver, da sem jokal kakor trmasto dete in molčal kakor onemel vsled tuže. Jaz nisem vedel, kaj sem počenjal, jaz nisem mogel in nisem hotel verjeti: da sem slep — ne, to vendar ni mogoče!

Rezali so po moji glavi. Trpel sem.

vičnost pa mi je določila milejšo kazen, lotila se je mene. Oslepel sem. Zdaj sem Pravičnosti hvaležen za to. Res je, da sem slep, ali moj dolg je plačan, plačani so vsi dolgovci mojega življenja — cena je primerna vrednosti.

Žena moja ljuba! Jaz začnem živeti novo življenje, čisto in pošteno. V temni tmini, ki me je zažrnila, mi je vstala svetla luč v srcu, jaz gledam zdaj svet, ljudi in njih razmere, v žaru te luči bolj jasno kakor poprej. Bil sem kakor kalna voda, zdaj sem se izbistril. Srce mi je kakor ožarjeno luči. Nimam vida, pa vidim bolj globoko kakor poprej. Gledam sam v sebe. Pospraviti hočem v sebi, vreči iz srca vse smeti prejšnjega življenja in odičiti hočem svojo notranjost, da bo kakor cerkev o velikem prazniku. Ti mi boš pomagala. Svojemu otroku bom lahko pravil stvari, o katerih nisem vedel prej ničesar. Jaz slepec, bom odpiral otroku oči, da bo spoznal, kaj je na svetu resnično, kaj vredno in kaj je samo videz zlato. Ti, žena moja, me boš morala voditi po zemeljskih potih, jaz ti bom pa pripovedoval o drugem lepšem svetu. Nerođen bom in okoren brez oči, toda moje čustvo in moj duh se ne bosta več zalela, saj vidim tako dobro.

Zdaj pa pridi k meni! Jaz te vidim bolje kakor poprej, več imam kakor vaših dvoje oči. Vi imate svet zunaj vas in okrog vas, jaz ga imam v sebi ožarjenega s čudovitim svitom. Moje solnce ne zaide! Postal sem srečen. A še več — postal bom pravičen.

Ne preklinjam te, kruta vojska! Prelita kri je za vedno izgubljeno življenje, ali življenje, ki ostane, je izčiščeno in pomnoženo. Moja ušesa, ki slišijo zdaj mnogo bolj kakor vaša, slišijo godbo prihodnosti. Čudovito blag je glas miru, potolažil bo tudi one, ki jočejo zdaj.

Pridi k meni ti nova mlada nevesta novega človeka. Nova je tudi moja ljubezen. Koprnim, da te vidim v novi luči, v luči slepca, v tem zlatem solncu moje notranjosti. Močan sem v duhu, poln nad. Okrepil bom tudi tebe, da stopava krepko po stezi življenja — v novi luči.

## Šola za invalide v Pragi.

(Glej slike.)

Deželni pomožni odbor Rdečega križa v Pragi je ustanovil šolo za invalide in za pohabljenca, kjer je nastanjenih 350 ohromelih vojakov. Temnega obraza in z boleznim izrazom v očeh prihajajo otožni v zavod, da bi se v primeroma kratkem času z novim upanjem za bodočnost vrnili kot delavni udje k svojim družinam. V tem zavodu se trudijo, da te nesrečne okrepijo telesno, in da jih tudi duševno napolnijo z upanjem in veseljem do življenja. Neumorno delavni zdravnik dr. Kuh se ukvarja z njimi z veliko vztrajnostjo in ljubeznijo in ima zelo lepe uspehe. Najprej poskrbi zanje, da dobijo umetne ude, da se vadijo z njimi. Gleda se na to, da potem dobijo primerno delo, ki je v zvezi s tem, kar so poprej delali v življenju. Poleg tega imajo redno šolo, kjer se vadijo raznih rokodelskih, pisarniških in tehniških del, da bodo doma v svojem kraju sposobni, da si poiščejo primernih služb v delavnici, v pisarni ali pri gospodarstvu. Poglavitni namen šoli je, da preganja z obrazov pohabljenca temno žalost, da jim budi upanje in jim vžiga ljubezen do dela in življenja.

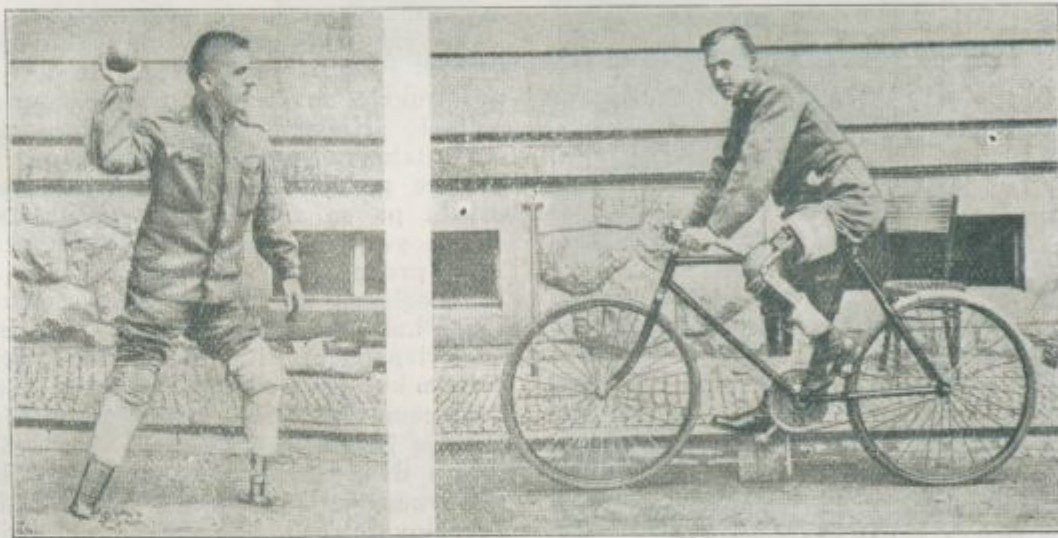
Splošna radost zavlada v šoli, kadar se posreči napraviti pohabljenca prvi pozitivni dela. Vsem zažari na obrazih iskra nove nade. To so veseli trenotki v tej sicer žalostni šoli.

Enako je poskrbljeno za vojake, ki so oglušeli v vojski; vseučilišni profesor dr. Výmola se trudi z njimi ter jih vadi, kako se z gledanjem na usta lahko razgovarjajo z ljudmi.

S takim zaslužnim delom se bo zacelila marsikatera rana, ki jo je zasekala sedanja grozna vojska.



18. avg. Luka v Benetkah je vsled napadov avstrijskih letal zelo razdejana. — V Bukovini so naši osvojili goro Stara Ob-



6. Vaja invalidov z obema umetnima nogama.

čina ter ujeli 200 sovražnikov. Pri armadi generala Bothmerja na gališki fronti so turške čete odbile ruske napade. — Okrog Gorice neprestani boji s topovi; vojaki so se udarili južnozahodno od Mirna, kjer so



7. Invalida, ki se vadita z umetno desnico na biljardu.

naši odbili sovražne napade. — Na francoskem bojišču trajajo boji kar naprej, pa tudi ta dan se ni dogodilo nič važnega. — Na bolgarsko-grškem bojišču so Bolgari po hudem boju s srbsko donavsko divizijo zasedli Florino, ležečo 24 km južno od Bitolja. — Na bojišču v Perziji se Rusi umikajo pred Turki.

19. avg. Zahodno od Moldave v Bukovini so si naši osvojili višino Mağuro;

Rusom so ujeli 600 vojakov. Zahodno od Žabje so naši svoje prve čete umaknili na greben Črna gora. — Na Goriškem so naši prepodili Lahe iz Globne in Britofa in jih 50 ujeli. Napad na fronti južno od vipavske doline smo odbili. — Na Tirolskem vsi sovražni napadi na Monte Cebio odbiti. — Na francoskem bojišču so Angleži in Francozi obenem napadli pri Sommi in pri Verdunu z velikanskimi silami, a so bili povsod ustavljeni ob velikih izgubah in so le par neznatnih jarkov zasedli. — Bolgari gredo od Florine naprej. Vzhodno od Strume so prekorčili Sarlijo Planino. — Bolgarski minister-predsednik je izjavil z ozirom na Rumunijo, da so Bolgari na vse pripravljeni, da so v mirni in trajni zvezi in da položaj ni tak, da bi se nam bilo treba razburjati. Sovražniku se ne bo posrečilo izmakniti nam sadove naših zmag.

20. avg. Na višini Mağura smo odbili

več napadov, osvojili smo goro Kreto. Severno od Tartarskega je sovražnik napadal brez uspeha. — Na goriškem bojišču nič posebnega. — Na bolgarskem bojišču nadaljujejo Bolgari napade južno in vzhodno od Florine. Zasedena sta kraja Biktota in Benica. Severno od jezera Ostrovo so Bolgari vrgli srbsko drinsko divizijo iz vladajočih višin Dzemat Jeri in Meteorio Tepezi. — Nemški podmorski čolni so ob vzhodni angleški obali uničili dve angleški bojni ladji in dve hudo poškodovali.

21. avg. Zahodno od Moldave pri Žabijah smo ujeli 188 mož in 5 strojnih pušk. — Na obeh straneh Tartarskega prelaza se nadaljujejo boji. — Na severni ruski vojni črti so bili odbiti napadi, ki so precej ponehali. Kakor da bi se pripravljali sovražnik za nove udarce. — Bolgari prodirajo proti Solunu, dosegli so kraja Bekiril in Doldzeli. Ob Strumi sta se sovražnika precej približala. — Na francoskem bojišču je prenehala sovražna ofenziva in so se pričeli zopet boji za strelne jarke in posamezne višine.

22. avg. Ob reki Strumi so Bolgari vrgli sovražnike čez reko in zasedli na nasprotnem bregu veliko vasi. Odtam so pregnali francosko brigado. — Na desnem krilu nadaljujejo Bolgari ofenzivo od Florine. Na črti Florina—Gorničevo—Ostrovo so Bolgari na pobočju Nidže Planine pregnali srbsko donavsko divizijo in zasedli vas Gorničevo.

23. avg. Zahodno od Moldave smo nekoliko napredovali, pri Žabijah zavrnilo napade. — Lahi so delovali živahno s topništvom, njih letalci so se pridno vzdigovali. Pri Bohinjski Bistrici so jim naši

izbili dvokrovno letalo, ki je padlo na tla. Vojaki so bili ujeti. — Okrog Valone se kaže večje gibanje sovražnikov. Najbrže bi Lah radi zaradi bolgarske ofenzive nekaj več čet vezali na Valono. Sicer pa je tudi mogoče, da bi radi zasedli severni Epir, ker v sedanjih zmedah ne vedó, kaj bo z Grško in si mislijo: Boljše je: Drži ga nego lovi ga!

24. avgusta. Pri napadih na našo bojno črto Coltorendo - Cima di Zere smo po hudih bojih Lahe povsod zavrnili. — Bolgari so zasedli mesto Kostur. — Angleži so se umaknili proti Orfanu in raz-



8. Invalid na cepilniku.

drli mostove čez reko Angista. Bolgari so si osvojili dvojne železnice.

24. avg. Rumunija se še ne more odločiti, kljub temu da so Bolgari vezani s solunsko akcijo.



## Nekaj iz preteklosti naše mornarice.

Po H. Piffu. B. L. (Konec.)

Strokovnjaki ločijo podmorske čolne v podvodne in v potapljalne. Prvi teže za težkim ciljem, da bi bili neodvisni na svojih podmorskih potih, toda imajo le malo okrožje v uporabo in se sedaj več ne stavijo, ko so spoznali, za koliko so boljši potapljalni čolni od prvih.

Potapljalni čoln (Tauchboot) ima podobno ribe. Stene njegove so dvojne, tako da se nahajajo med stenami stanice, kamor spuste vodo, da se čoln potopi. Druge stanice pa služijo zopet za sprejemanje kuriva za stroje.

Slaba stran tega čolna nasproti podvodnemu čolnu obstoji v tem, da v nepotopljenem stanju veliko čolna gleda iz vode, da nudi torej večji cilj sovražnim projektilom. Tudi potrebuje nekaj časa, da pride v tek, in da se potopi.

Dolgo časa je služil kot predpodoba čolnom tip »Hollanda«. Inženir Holland je konstruiral čoln, ki se imenuje: »Holland-čoln«.

Holland-čoln je potapljalni čoln; dolg je 19'3 m, 3'6 m širok, displacement znaša

120 ton. Obdaja ga jekleni plašč za 30 m globine in ima poveljniški stolp zavarovan z 10 cm oklopom. Poveljnik lahko opazuje iz stolpa kompas, ki je pritrjen na površju čolna. Zrak se nahaja v jeklenih steklenicah. Goni ga nad vodo Gasolin-motor na 160 konjskih sil (HP), pod vodo pa elektromotorji na 70 HP. Hitrost nad vodo znaša 9 vozlov. Vozi lahko v okrožju 400 morskih milj, pod vodo pa s hitrostjo 7 vozlov v okrožju 28 morskih milj. Za potapljanje mu služi vodoravno krmilo, za črpanje vode pa sesalka, kateri pripadata še pomožna sesalka in pa pomožni motor. Oborožba obstoji iz ene cevi na prednjem delu in pa petih torpedov.

Vsi novejši čolni so motorni čolni, t. j. gonijo jih ali bencin-ali gasolin-ali petrolejski motorji. Hitrost je vsled tega postala mnogo večja. Da bi se zmanjšala nevarnost eksplozije, se kurijo motorji s težkimi olji. Pod vodo pa gonijo elektromotorji, hranjeni z akumulatorji.

V rabi so samo še potapljalni čolni, katerih velikost vedno raste, in katerih konstrukcija se vedno bolj odmika predpodoobi, »Holland-čolnu«. Kajti na tem polju tehnika jako dobro napreduje, vedno se podajajo nove iznajdbe, katerih uspehi pa so zakriti, ker vsaka država skriva svoje posebnosti na čolnih in njihove prednosti drugim državam utajuje.

Poglejmo v notranjščino ameriškega Lake-čolna: »Protector«. Ta čoln je mala izpeljava, ki je služila tudi večjim čolnom kot predpodoba. Protector je imel displacement 136 t — potopljen pa 174 t. Dolg je 20'6 m in 4'3 m širok. Na vodi ga gonita dva gasolin-motorja po 120 HP, pod vodo pa elektromotorji s 100 HP s 7 vozlov hitrosti. Razentega se nahaja na čolnu še: poveljniški stolp s stranskimi okni, izhodna luknja, torpedne cevi, shrambe za gasolin, cev za potapljače, sobe za moštvo, akumulatorji in daljnogled.



10. Poskušnja na lestvi z umetnima nogama.

Moderni čolni imajo dvojne stene. Zunanja stena je podobna drugim ladijskim trupom, notranja pa je okrogla in ima podobno cigare. Obe steni sta potrebni zaradi vodnega pritiska. Medstene pa služi

za sprejem vodnega balasta. Hitrost je sedaj 16 vozlov nad vodo, pod vodo pa 10—12 vozlov. Pod vodo morejo prevoziti čolni okoli 30 milj, potem pa se morajo akumulatorji zopet nad vodo polniti. To pa ni še bogve kaj! Nasprotno pa čoln nad vodo lahko velike daljave preplava, ker precejšnje množine težkih (t. j. gostih) olj deloma v stanicah med notranjim in zunanjim plaščem (steno) s seboj vozi.

Čas, ki ga porabi čoln, da se potopi, znaša približno 4 minute. Potapljanje se vrši razen s privzajem vodnega balasta



9. Invalid z umetno desnico belí zid.

še s pomočjo potapljalnih krmil, katerih imajo moderni navadno po 2 para na straneh pritrjene. Ta krmila se imenujejo »hidroplani«.

Periskopi so do 7 m dolgi, vrtljivi, in novejši večinoma s 4 objektivimi opremljeni; imenujejo se v zboljšani obliki »omniskopi«. Taki periskopi pa dajejo samo pri mirnem morju ostre slike, kajti od morja postane objektiv moten in tudi močno zibanje onemogočuje precej razgled.

Velikost podvodnega čolna je narastla do 800 ton in še čez, pa se bolj uporabljajo manjši čolni. Sicer je ruska vlada pred par leti nameravala zgraditi veliko podvodno križarko s 5000 tonami, pa je nazadnje opustila to misel.

Oborožba čolnov obstoji iz torpedov in je pri novejših vozilih mnogo močnejša ko preje. Novejši čolni nimajo več samo ene spuščalne cevi, ampak najmanj tri, nekateri celo štiri, in sicer 2 spredaj, 2 pa zadaj. Nahajajo pa se že tudi čolni s šestimi cevmi in še več, pri čemer so 4 cevi deloma vodoravno, deloma poševno navzgor v sprednji konec čolna vdelane. Navadni torpedo-kaliber je 450 mm, pa so še tudi v rabi 53 cm torpedi.

Razentega pa je podmorski čoln oborožen še z enim ali dvema brzostrelnim topovoma, ki pa se jih more uporabljati le, če je čoln na vodni gladini. Pred potopom čolna se top pogrezne v čoln in odprtina se zapre s pokrovom.

V slučaju, da bi se čoln ne mogel več dvigniti in da bi moštvo ne pomrlo žalostne smrti ob pomanjkanju zraka, je

preskrbljeno za rešitev. Na trebuhu čolna je namreč odprtina »potapljaška odprtina« (Tauchöffnnng), skozi katero se moštvo reši v vodo. Preiti pa mora prej prostor, imenovan »zatvornična sobica«. Ta sobica skrbi, da ne vdere voda naenkrat v čoln. Skoz to odprtino pa se spuščajo tudi potapljači v morje, da razrušijo sovražne kablje in mine.

Istotako služi za reševanje »telefonska boja«, daljši konec kablja z bojo na koncu, ki se ga spusti iz ponesrečenega čolna. Boja plava na vodi na kablju privezana in naznanja slučajno mimo vozečim ladjam, kje se nahaja ponesrečeni čoln. Pri tem pa se tudi na zgornji konec lahko priklopi telefonski aparat in tako se lahko sporazumevajo z zaprtim moštvom. Vsak čoln vozi s seboj tudi dosti stisnjenege kisika, da bi v slučaju predolgega bivanja v vodi imeli dosti zraka za dihanje. Dihalni aparat za vsakega moža posebej se imenuje »oksilithelma« (Oxylithelm), v kateri se izdihani zrak v kemikalijski zmesi zopet očisti ogljikovega dvokisa, da ga je zopet lahko vdihati.

Tudi spremljevalne in dok (Dock) ladje spadajo k reševalni opravi. To so dvojne ladje z zvezo, ki je podobna velikemu oboku. Te ladje dvigajo z močnimi žerjavi potopljene čolne in jih takoj tudi očistijo in popravijo.

### Poraba municije v svetovni vojski.

Po izjavi našega vojnega ministra je avstrijska armada tekom poldrugega leta trajajoče vojne porabila 15 milijard puškinih nabojev in do 12 milijonov streliv iz topov. Puškin naboj tehta 29,4 gramov in vstevši pločevinasti obod, v katerem se nahaja pet nabojev, tehta 32 gramov. Vsa infanterijska municija in za strojne puške bi tehtala 470.000 ton po 1000 kg. Da se vse to strelivo prepelje, je treba 47.000 železniških vozov, in ako računamo po 20 vozov na en vlak, 2350 vlakov.

Koliko znaša teža 12 milijonov streliv iz topov in možnarjev, se natančneje pač ne da določiti, ker se uporabljajo topovi raznovrstnega kalibra. Približno bi se dalo ceniti, da je tri četrtine streliv padlo iz poljskih topov in morebiti ena četrtina iz havbic in možnarjev oziroma težkih topov.

Devet milijonov izstrelkov iz poljskih topov tehta 74.520 ton. Izmed teške artiljerije so se uporabljale največ 10,4 cm in 15 cm, potem možnarji 24 cm in znani 30,5 cm. Ako vzamemo za merilo nekaj 15 cm havbic s 40,75 kg, bi znašala teža težkega streliva okoli 122.000 ton. Za vse topniško strelivo bi trebalo torej približno 20.000 železniških voz. Pri vsem tem je pa znano, da je naša artiljerija v pri-

meri z rusko in italijansko s strelivom zelo varčevala.

### Prerokovanja o svetovni vojski.

Vsak veliki svetovni dogodek je imel svoje preroke, vesoljni potop krvi ima polno prerokov, ki govore o koncu vojske; pri tem pozabimo, da se ni še vse izpolnilo, kar so nam napovedali naši domači preroki, poročila, rojena v sivi davnini,



**Jakob Šarc**

s Homca, padel je na gališkem bojišču dne 3. julija 1916.

Lahka ti zemlja!



**Franc Bitenc**

pri 17. pp., ranjen umrl v Tridentu 28. jul. 1916.

Hvaležni sin in dobri brat — poplačaj Bog te mnogokrat!



**Jožef Sodija**

iz Srednje vasi v Bohinju, padel v Galiciji leta 1915.

N. v m. p.!



ki so prihajala od deda na vnuka in so pravila o hudi vojski, ki bo opustošila naš svet. Kozo bodo častili kakor kravo, je reklo domače prerokovanje, in izpolnilo se je do pičice; od daleč prihajajo zdaj k nam kože in za njih ceno bi se bila prej kupila že lepa krava. Pravijo, da je prerokoval slavni zvezdogled in videc Nostro-

božja, samostan je bil odpravljen, vsak pater je dobil 200 goldinarjev. Vodi Bog to stvar do dobrega konca! Proklet pa bodi izdajalec Gospodovega dela, v nizkoti naj pogine njegov rod in trikrat naj mu bo gorje! Naš samostan bo izmed zadnjih, katere je osramotila roparska roka, ali zadnji postanejo prvi. Naša hisa božja bo razdejana, ali vstala bo iz razvalin kakor ptič pelikan. In človeštvo bo imelo mir pred prelivanjem krvi ljudstev. Ali prišel bo čas, in ljudstva starega sveta bodo imela velikomedsebojno vojno in krvi in tuže ne bo ne mere ne konca. Vladala bosta Saturn in Mars dolgo in božja dekla bo imela veliko žetev. Prišel pa bo močni Gideon, gladvo božje, pobožen knez in prijatelj miru, in bil bo strahovito okrog sebe. V Jeruzalemu in v Rimu na grobu apostolov prvakov bo opravil svojo molitev in s svetim

očetom bo živel v edinosti. Prisodoba Pija in drugega Klemena. V blagor starega sveta in v prospeli narodov, ki so dobre volje. Visoki bodo ponižani in predrzni potlačeni. Ali tudi majhni bodo občutili božjo roko. In to veliko borenje ljudstev pride čez sto let, kadar se pripravljajo žanjice na žetev, in bo končalo s trgatvijo in s preobilim blagoslovom polja. In vse bo častilo in hvalilo Gospoda. In blagoslovljeno bo delo, rodilo bo polje, pozabljeno bo mnogo hudega in cerkev Gospodova se bo radovala. Tako pomoz Bog, ki zmore pomoč. — Amen. Pater Benedikt.

Tukaj napoveduje torej, kar pravi tudi naše domače prerokovanje: »Rodil bo trn in strn in kjer se bosta srečala dva, se bosta objela prijateljsko.«

Wališki duhovnik, Henry Revs, je prerokoval leta 1856. svetovno vojno. Njegove besede je zapisal drugi duhovnik, slavni govornik Tomaž Oven, in prinesla jih je »Daily Mail«. Glase se: »Ko bo dosegel moj vnuk tako visoko starost kakor je moja, bo doživel čudne stvari, stvari, ki bodo po vsej priliki strahovite, groza me je, če pomislim, kaj vse pride nad ta ubogi svet. Gotovo je, da bodo morale nositi brezbožne evropske države svojo mero gorja, radi neusmiljenja in tlačenja, ki so do-

zorele v njih mejah, in radi krvi, katero so prebile. Tudi Britanija bo morala trpeti. Konec bo velik blagoslov zemlje, ali strašne reči se bodo godile, preden pride ta konec.

»International Review« je objavila lani Tolstojevo vizijo, ki se mu je bila prikazala, ko je premišljeval Evropino prihodnost. Tolstoj je videl ženo, ki je stala na oceanu človeške usode. Na čelu je imela trak z napisom »Komerzializmus«, v roki je imela tri baklje: vojsko, hinavščino in pravico močnejšega. — Tolstoj si je pojasnil prikazen kot znake prihodnjega svetovnega požara in je dostavil: »Velika



**Praporščak Srečko Vilfan, učitelj.**

Padel je za domovino dne 10. decembra 1915 na Doberdobo. Srečko, počivaj mirno v slovenski zemlji!

damus, ki je umrl leta 1563., že o sedanjih svetovni vojski. Pa so mogoče naša domača prerokovanja še starejša in ako se hoče, se obrne marsikak izrek v svetih knjigah in v Sibilinih napovedih na sedanji čas. Gotovo je, da je živela slutnja današnjih groznih časov že več stoletij v duši mislecev. Tu pa tam je naznanjal star menih ali puščavnik strahote prihodnosti in ljudje so se stresali v grozi. Evangeljski list za Westfalsko spominja na prerokovanje iz leta 1813., ki ga je bil zapisal pater kapucin iz samostana Notgotes v Rudesheimu. Oni je zapisal: »23. sušca tega leta je bila onečaščena naša lepa hiša

## Bolgarska



## narodna noša.



Gdč. Petkova, hčerka železn. ministra. — Gdč. Enčeva, hčerka oberstova. — Gdč. Tončeva, hčerka finančn. ministra.

nevihta bo zadivjala leta 1912. na jugovzhodu Evrope in se razširila leta 1914. v splošen polom, od takrat bo zažarela vsa Evropa v plamenu. Leta 1915. pa bo vstal nov Napoleon na odru svetovne zgodovine. On ne bo imel nikake vojaške vzgoje in vendar bo v stanu vladati Evropo do leta 1925. Konec katastrofe bo za Evropo začetek nove politične dobe. Ob koncu vojne se bodo združile vse evropske države v Združene države vseh narodov. Cesarstva in kraljestva današnjega dne ne bodo več v njih. Odslej bodo obstale le štiri skupine narodov: tevtoni, slovani, latinci in mongolci. — Tolstoj prerokuje dalje še o preobratu narodov v veri in pravi, da bo vstal v sredi 20. stoletja med latinci pesniški genij, ki bo očistil ves svet, po njem bodo ljudje modrejši in boljši, premagali bodo komercijalizem in se povzdignili do višjega razvoja.

Zdaj zanimajo svet najbolj prerokovanja o koncu, o zaželenem koncu. Taka prerokovanja vstajajo v vseh državah in med vsemi narodi in so si čudovito podobna, posebno v tem, da navajajo vsa skoraj iste dni za začetek miru, in vsi ti preroki povedo, da ne bodo doživeli konca vojske, ker morajo umreti pred sklepom miru. Bil je 27. april, bil je 17. junij, preteklo je avgust in bliža se konec avgusta 1916 in konec leta... Namesto ugibanja in prerokovanja bi bilo umestno, da se ponižamo v strahu pred šibo Gospodovo in da ga prosimo: Prizanesi, radi nedolžnih otrok prizanesi!

## Francosko prebiranje.

»L'Oenore« piše o tem: Polkovnik, ki predseduje prebiranju okrevajočih vojakov, je mož poštenjak. Na vsak način. Toda on

je predvsem polkovnik, in to je, kar ga privede do sklepanja čudnih razsodb.

Polkovnik reče prvemu pričujočih štabnih zdravnikov: »Torej, gospod major, izvolite pregledati tega moža.«

Zdravnik pretrka in pretiplje vojaka. Obrne se k predsedujočemu in pravi: »Po mojem mnenju, gospod polkovnik...«

Polkovnik ga prekine: »Vaše mnenje ne pride tu v poštev, vprašam samo, kaj je do gnala vaša preiskava. Gospod major« — se obrne k drugemu štabnemu zdravniku — »smem vas prositi, da pregledate vi tega moža!«

Trkanje in pretipavanje se ponavlja. Ubogi vojak čuti, kako ga jame polivati mraz in menjuje barvo. Ko se je natrkal zdravnik, mu veli: »Oblecite se!«

»Gotovi?« vpraša polkovnik. »Dobro. Torej?«

»Tri mesece počitka, gospod polkovnik.« Polkovnik pokima prvemu zdravniku: »In vi, gospod major? Saj ste si dovolili izreči nekaj kakor svoje mnenje!«

»Najmanj tri mesece, gospod polkovnik.«

Polkovnik premišljuje. Zdi se, da rešuje račun, ki mu je preveč zapleten. Končno vzdigne glavo in ukazuje: »Pišite: štirinajst dni oproščen službovanja.«

Zdravnika sta prepadena. Prvi zdravnik se ojuha in ugovarja: »Dovolite, gospod polkovnik, da vas opozorim, da ne bo ta mož še leto dni sposoben za službo, da ne bo morda nikdar več sposoben; on ima...«

Polkovnik mu prestriže besedo: »Ne vprašam vas, kaj ima ali kaj nima. Tukaj odločuje samo predsednik, zdravnikom je pač dovoljeno, da izreko svoje mnenje, ali zdravniki se motijo včasih, in predsednik je tu, da popravi njih napake.«

Rekoč pogleda pomenljivo na krpice na svojem rokavu. In zdravnika se lotita poslušno drugega moža.

Uspeh preiskave je polkovnikov ukaz, ki oživlja mrtve in izravnava sključene.

## Zakaj ima očala?

Podčastnik zareži nad kratkovidnim prostovoljcem-prostakom: »Vi, nadvse učeni in brihtni gospod, povejte mi vendar, zakaj imate očala, ko ne vidite, da vam bodo zlezla ušesa kmalu za zavratnico?«

## Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registrouana zadruga z omejeno zavezo

Dunajska cesta (uradni prost. I. nadstr.)

priporoča svojo

- zalogo vsakovrstnega kolonijalnega in specerijskega blaga;
- zalogo najboljših mlekarskih izdelkov: sira, masla, kondenziranega mleka;
- zalogo zajamčeno pristnega vina iz Kranjske, Štajerske, Ogrske, Hrvaške, Istre in Dalmacije, najboljše domače slivovke, tropinovca, konjaka in ruma. (Kleti v Spodnji Šiški št. 152);
- zalogo vsakovrstnih kmetijskih strojev. Strojnik vedno na razpolago;
- zalogo raznih močnih krmil, gnojil in modre galice.

S tem skončujemo II. letnik „Ilustr. Glasnika“. Prva številka III. letnika izide 7. septembra. „Ilustr. Glasnik“ bo i v prihodnje vseboval mnogo izbranega čtiva ter prinašal obilo najzanimivejših slik. Pričeli bomo tudi z novim romanom „Boy“ izpod peresa pisatelja Coloma.

Da pa moremo čimbolj vsestransko list spopolnjevati, prosimo vse dosedanje cenj. naročnike njihove blagohotne naklonjenosti in razširjanja med znanci. — „Ilustr. Glasnik“ je tudi najcenejši slovenski ilustrirani list — stane za celo leto samo 8 kron. Uredništvo.





### Nobene nove obleke več.

Ko je prišla moja žena iz mesta, mi je prinesla novico, ki mi je bila naravnost neumljiva in je nisem mogel verjeti; pa sem jo vendar moral verjeti, ker me je zagotavljala žena, da priseže lahko ne samo enkrat, ampak tisočkrat, da je res, kar govori. In ta novica, ki jo je hotela potrditi moja žena s prisego, je bila: »Nobene nove obleke več!« — Da mi pojasni, zakaj to, je dostavila k svojim prejšnjim besedam: »Jaz sem popolnoma pri koncu, jaz ne morem nič več! Zgrudim se, če ne grem takoj v posteljo. — Tri ure sem morala danes pomerjati obleke, tri ure sem morala stati, da mi je uravnala šivilja krila. Res, prava sreča, da sem si naročila samo pet in ne sedem kril, kakor sem nameravala prvotno, sicer bi stala še zdaj tam. Prava sreča res, da sem naročila samo pet kril, pa še teh je preveč, izhajala bi tudi s tremi ali saj s štirimi, dasi rabim nujno vseh pet, ker bi jih sicer ne bila naročila. Za letošnje poletje imam več kakor dovolj, ako bi si tudi želela naročiti še kako novo obleko — kar pa je popolnoma izključeno — si je vendar ne bom naročila, ker me ubija to pomerjanje. Trudna sem do smrti. Ne zameri jaz moram v posteljo.«

Ne, jaz nisem zameril svoji ženi, nasprotno, prigovarjal sem ji, da naj se vleže, dasi je bilo šele poldne, kajti vidno je bilo, kako je izmučena in trudna. In ne same, da je bila utrujena, komaj da se je vlegla, se ji je razbolela glava in hišna ji je morala staviti mrzle obkladke.

Mehkega srca sem in ne morem gledati, da trpi moj bližnji, tem huje mi dne, če trpi moja žena. Hotel sem sesti k njej in jo tolažiti,

ali prosila me je: »Pusti me, poizkusila bom, da zaspim za par ur.« — Poizkusila je res zaspiti, ali ko sem stopil čez par ur previdno v spalnico, ni še bila zaspala, ležala je z obvrto glavo, v rokah zadnjo številko modnega lista. Rahlo sem ji očital: »Menil sem, da spiš, ali da poizkušaš vsaj zaspiti.«

Pritrdila mi je: »To sem res hotela, ali hišna mi je prinesla ravno list, ki mi ga je poslala knjigarna, in to moraš vendar razumeti, da ženska ne zaspi, če dobi kaj takega v roke.«

»Že mogoče, da je tako,« sem ugovarjal, »vobče je gotovo tvoja trditev prava, ali v tem posebnem slučaju res ne umejem, ker ne uvidim, kako te more zanimati modni list, ko vendar ne misliš, da bi imela še kdaj kaj novega.«

»Umevno je, da ne maram več novih oblek,« — mi je segla žena naglo v besedo, — »jaz nisem, hvala Bogu, ena tistih, ki izpremene vsakih pet minut svoje nazore in svoje namene; jaz ostanem pri tem, kar sem rekla, jaz si ne naročim letos, — vsaj za to poletje ne, — nič novega, prav čisto nič. Vendar te prosim kljub temu ali ravno vsled tega — povej mi odkrito in pošteno, se ti ne zdi ta obleka naravnost očarujoča?«

S temi besedami mi je pomolila pod nos list, na katerem je bila slika, zaznamovana s križcem. Pogledam sliko. Kar zapazim, da sta zaznamovani tudi dve drugi sliki. Nevedé, kaj naj rečem, da bi sploh kaj zinil, bleknem: »Drugi dve obleki pa sta tudi prav čedni.«

»Kajne?« — je vzkliknila moja žena živahno — »oni dve sta skoraj lepši od prve slike, sta celo tako lepi, da se mi je razbolela glava še bolj, namesto da bi se mi pozdravila.«

»Teja res ne morem doumeti,« — sem se čudil, — »mar mi ne bi pojasnila, zakaj?«

Poučila me je: »To je vendar tako preprosto. Ti veš vendar, da ne maram in da nočem več nobene nove obleke in da si ne naročim nobene nove obleke več — to je ven-

dar umevno — saj za sedaj ne, ali enkrat se bom vendar morala odločiti za kaj, kajti večno ne morem nositi teh par oblek, in tako sem premišljevala; ko bi se pozneje kdaj vendar odločila, da bi si kaj naročila. Katero teh treh oblek naj bi si izbrala?«

Rekel sem nepremišljeno: »Jaz na tvojem mestu se ne bi odločil za nobeno, za to poletje si preskrbljena preko potrebe, drugo poletje bodo te obleke že iz navade, in ti ne nosiš, kar ni po najnovjšem.«

»Seveda ne,« — je pritrdila moja žena in me vprašala nato nepričakovano in nagloma: »Ti praviš, da sem preskrbljena še preko potrebe za to poletje. To je res, pravzaprav imam še preveč oblek, ali če pomislim prav, bi mi prišla kljub temu zelo prav še ena obleka, in če premišljam stvar prav do konca, vidim, da meni manjka pravzaprav ene obleke.«

»Jaz na tvojem mestu bi si naročil to obleko.«

Moja žena je ležala precej časa mirno in je premišljevala, potem pravi: »Sicer sem se za trdno namenila, da si ne naročim za zdaj prav ničesar, pod nobenim pogojem ne, ali če ti želiš, da se to zgodi in mi celo prigovarjaš, je to seveda kaj drugega. Tebi na ljubo hočem premeniti svoj sklep, da razveselim tebe, dasi ostanem drugače pri tem, kar sklenem, hočem samo radi tebe...«

»Prosim, prosim, jaz nimam nikakor namena, da bi ovrigel tvoje sklepe,« — sem hotel zaklicati, ali moja žena se je najbrž že bala kaj takega; da me zmoti, je zastokala: »Glava, moja uboga glava, bojim se, da se mi zmede, ker res ne vem, za katero od teh treh oblek naj se odločim.«

Tega tudi jaz nisem vedel. Zato sem sve-toval svoji ženi, da bi šla drugi dan, ko ji bo bolje, k šivilji, da se posvetuje z njo. Žena mi je ugovarjala: »Ne, do jutri ne vzdržim, moje bolečine je treba čim preje pregnati in zato se peljem še danes k šivilji. Poizkusila bom vstati, dokler se ne oblečem, mi bo že bolje,

## Fotografiranje v naravi.



»— ti, mala gospodična, ti boš stala ob desni gospe stare mame, —«



»— vi, gospod, se pa izvolite potruditi na vejo... takole z vrha bo nekaj prav originalnega, —«



»— ti, vrli dečko, boš sedel ob levi strani gospe — —«



»— gospod, prosim malo bolj naprej, še malo!«



»Tako. Zdaj pa prosim: zelo mirno, prijazno, da bo slika čimbolj —



imenitna — — —

Alisa

in ko pridem na zrak, mi bo popolnoma prešlo, torej te prosim, da me zapustiš zdaj.»

Moja žena je vstala, se oblekla in odpeljala. Da bi hodila v mesto, za to je bila revica res preslabotna, saj se je držala komaj pokoncu, ko pa je prišla čez dolge, dolge ure domov, je kar žarela zdravja in veselja, bilo je, kakor da ni izkusila še nikdar, kaj je glavobol. Radosten sem jo pozdravil: »To me veseli, da si zopet pri zdravju. Kaj pa obleke? Za katero onih treh si se odločila? Ali si nisi morda še zdaj na jasnem, kaj bi?«

Živahno mi je odgovorila moja žena: »Pač, pač! A to ti rečem, bila je težava. Tudi šivilji se je dopadla ena obleka bolj kakor druga in rekla je, da bi se mi podale vse tri in vsaka še prav posebno. Premišljevali in ugibali sva ves popoldan, katero obleko naj izbereva, in ugibali bi še zdaj, da mi ni bila prišla naenkrat rešilna misel.«

»In kaka je bila ta misel? Ali si vlekla slamico?«

»Ne, ne, kaj šel! — je ugovarjala živahno moja žena. »Vprašanje sem razrešila bolj enostavno, rečem ti pa, da mi ni bilo lahko storiti to. Saj veš moj sklep, da si ne naročim nobene nove obleke več in da se držim vedno tega, kar sklenem. Poznaš me. Zdaj pa je tako, da je vse eno, pomerjati moram tako, če dobim eno obleko ali več, to gre torej obenem in prihrani se dosti na času, ker ni treba vedno k šivilji.«

»Razumem,« — sem prekinil ženo, — »ti si se odločila za dve obleki namesto za eno, izbrala si dve obleki izmed onih treh.«

Moja žena me je pogledala debelo in očitaje in me zavrnila: »Kaj pa misliš vendar? To bi bila vendar brezmerna zapravljenost, kajti ako bi si bila izbrala samo dve obleki, vendar ne bi imela naposled one obleke, ki bi se mi bila morda pozneje, po treznem in globokem premišljevanju zdela najlepša. Nisem vedela, katero obleko hočem, in da se ne kesam pozneje, iz same varčnosti, mi ni ostalo drugega izhoda — kakor da sem se odločila za vse tri obleke!«



**Bela barva in dojenčkove oči.** Vsakomur bo že znano, kako skeli v oči, če hodi po zasneženi krajini in mu ne najde oko temnejše točke, da bi se odpočilo na njej. Posebno hudo je, če zasije solnce na sneg. Kaj je to, so izkusili Hanibalovi vojaki in za njimi Napoleonovi — in naši. Sneg na planinah je velika muka za oči, marsikdo, ki je moral po njem hoditi, je oslepel, zato imajo zdaj vojaki očala za varstvo oči. Sploh ni bela barva dobra za oči. Kdor bere dosti in ima opešane oči, začuti, kako ga zbadá belina papirja v oko, dočim začnejo črne črke plesati pred očmi. Kdor bere na solncu, si pokvari hudo oči, dogodilo se je tudi že, da je kdo pri tem nagloma oslepel. Kaj pa oči naših najmanjših, malih dojenčkov? Prof. Wolf v Newyorku je predaval v letnem zborovanju društva za oči o tem in se je izrekel, da je usodna pomota našega časa, da se daje dojenčku in njegovi okolici, obleki in pohištvu, samo belo barvo. Bela barva je najslabša za otroka. Posebno na vozičku, ko se upre solnce v belo odejo, v belo lakirane stene, to je približno tako kakor če sije solnce na sneg. Slabovidnosti, ki je delež naših otrok, ni toliko kriva šola, kolikor je krivo napačno ravnanje z dojenči. Prof. Wolf meni, da je za otroka najboljša barva glede na oči zelena, za mater in za dojiljo pa rjava. Tudi rdeča barva dela dobro, ima ugoden vpliv na omotico in na kožne bolezni. Modra luč otopi bolečine. V sobi, ki je opremljena rdeče

ali modro, se čuti človek vedno prijetneje nego v belo opremljeni. Naši stari so umeli take stvari bolj kot mi, zato so imeli zelena ali rdeča zagrinjala. Vse belo v otrokovi sobi, in še lakirano, vpliva jako slabo na otrokove oči, a skozi oči na živce. Bela barva je gotovo barva snage, ali pri majhnih otrocih ni na mestu z ozirom na njihove oči.

**Bolečine v kolkih.** Raztopi pet žlic morske soli v četrt litra kropa, namoči oteračo in devaj kolikor moreš prenesti gorke obkladke, povrh oterače naveži volnen robec. Kdor ne more prenašati gorkih obkladkov, stavi lahko mrzle, mora se pa dobro oviti z volnenim robcem, da se razgreje obkladek. Tudi smolin obliž izvleče bolečine.



**Smokvice.** Razeži suho smokvo ali suho sladko hruško na dve polovici, namoči jo dobro v raztopljenem sladkorju, nabodi na klinčke in položi na rob krožnika, da se odtečejo. Drugi dan napravi glazuro iz stepenega beljaka in sladkorja in par kapelj ruma, namoči smokve, položi zopet na krožnik in spravi, kadar so se posušile; klinčke izderi.

**Zajec s peso.** Zajca pusti 2 uri v okisani vodi, potem ga oplakni, obriši in nabodi s slanino in deni v ponvo, polij s surovim maslom in nakapaj med pečenjem s kisló smetano. Odberi lepe pese, operi in skuhaj, olup in razsekaj na drobno ali zriblji. Na mast deni dve ssekani čebuli in peso, popraši in zalij z juho in okisaj s smetano.

**Bregove ribnikov** je treba obsaditi z rastlinami, ki dajejo drobnim žebelkam zavetišče in hrano. Močvirsko krešo imajo polži posebno radi in postrvi imajo prav rade polže. Od grmičja je za ribnike najboljša sviba, ker cvete zgodaj spomladi in privabi dosti žuželk.

**Mandirani lešniki.** Raztopi osminko kandisa in osminko medu, primešaj žlico surovega masla in žlico vinskega kisa, mešaj, dokler ne zavre, in potem še deset minut. Na namazani krožnik raztrosi cele ali razpolovljene lešnike in zlij vrelo maso nanje. Ko se strdi, razreži poljubno ali povaljaj lešnike, dokler je še toplo, in poberi z žlico.

**Napolnjeni prsteci** (datulje). Prereži prstec na eni strani in vzemi iz njega koščico. Opari 32 gramov pistacijinega semena in odlušči kožo, zriblji jih na drobno in vdela jih z 32 gramov sladkorjevega prahu in beljakom, da bo gosta kaša, nabaši prstece, stisni vkup in pomoči v raztopljen sladkor ali v čokolado in deni na bel papir, da se posuše.

**Kostanjčki.** Pol kilograma kostanja olup in skuhaj do mehkega, potem odlupi še drugo kožo in pretlači skozi sito. Kuhaj 130 gramov z osminko vode, dokler se da potegniti, primešaj malo vanilije, stresi vanj kostanjevo kašo in mešaj, da se sprime vse, potem napravi kupčke v obliki kostanjev in deni jih na papir. Drugi dan raztopi na dveh žlicah vode 50 gramov sladkorja in 35 gramov čokolade, kuhaj, dokler se ni pokuhala desetina, mešaj, dokler se ne ohladi, namoči v tem kostanjčke in razloži jih na redko, da se posuše. Kostanjevi kaši primešaj lahko četrti del sadne mezge, potem so še bolj dobri.

**Sladkorčki** različnih vrst se naredijo lahko z majhnimi stroški doma, posebno letos, ko pridejo prav za vojujoče in za ranjene vojake. Delo ni težko, treba je samo malo spretnosti in dobre volje. Spraviti je treba te reči v škatli med tenkim papirjem in na hladnem, suhem kraju. Tu nekaj vrst sladkega drobiža:

**Čokoladnice.** V lončeni kozi pristavi  $\frac{1}{4}$  litra smetane, žlico svežega masla in  $\frac{1}{2}$  litra kristalnega sladkorja. Ko je vrelo 10 minut,

odstavi in primešaj  $\frac{1}{8}$  kg zribane čokolade, mešaj, dokler se ne prične gostiti, potem izlij hitro na plitve, z maslom namazane krožnike. Ko se je strdilo, razreži na majhne kocke. Namesto čokolade deneš lahko zribane lešnike. Mešaj, dokler se ne shladi, zaokroži majhne kepe in položi na masten krožnik, da se strde.

**Suhe orehe** namoči v mleku; ko so stali nekaj ur, jih olup in deni še za par ur v vodo, potem jih ne razločiš od mladih orehov.

**Šolne iz belega usnja** namaži z broncevo tinkturo, potem bodo svetli kakor da so novi. Tinktura se namaže s čopičem.

**Beli obroči** se naredi na oknih, ako stoje na njih lonci, tudi kadar kaplja od odtaljenih ali potnih oken. Na volneno krpo kani špirta ali petroleja in zdrgni pobeljena mesta. Zatem se izgubi lesk barve, treba je nadržati tisti kraj z leščilnim voskom in izdržati s suknenim krpo. Da ne nastanejo taki madeži, izbriši vselej hitro, če kane kaj od oken, pod lonce pa postavi podstavek, deščico in papir. Ako so pa deske okvirja že jako pobledele, kupi lonček laka in pobarvaj, je hitro narejeno in čedno. Potna okna je treba izbrisati že radi tega, ker ognije les od mokrote in se dela gospodarju škoda.

**Luknje v steni** so pribežališče mrčesa in prahu. Lahko in hitro se zadelajo z malcem. Malce opari in zatlači hitro v luknjo in ogladi, se strdi takoj. Tako se zamaše tudi luknje ob ognjišču, ki so dom mrčesa, in luknje v zidu

## Rojaki, ne odrekajmo pomoči goriškim beguncem!

in lesu pri tleh, ki so vrata za miši in podgane. Tudi po kletih je treba zadelati vsako luknjo.

**Majhne razpoke** na čišmih daj takoj zati, tako tudi, če se spara šiv.

**Gliste** iz cvetličnih loncev preženeš, če zaliješ s kostanjevo, pelinovo ali s tobakovo izkuho, ki pa ne sme biti premočna — pest tega ali onega na 2 litra vode. Ali postavi lonec do grla v vodo, ki ima 30—35 stopinj toplote. Gliste bodo pribežale na površje.

**Ržena snet barvilo.** Vsaka stvar je za nekaj škodljiva snet dá lepo umbra barvo, ki se bliža sepiji. Ker je prah sneti jako suh, se mora zmociti najprej s kapljo alkohola, potem šele z vodo in gumijem. V botaničnem muzeju v Kevu na Angleškem je risba narejena s pšenično snetjo.

### Knjigovoznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Koptarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela  
Krajerni znaki za „Orle“,  
kokarde in pentlje z napisi  
za društva se izgotavljajo  
v najkrajšem času  
po zmernih cenah.



Katoliška  
tiskarna  
II. nadstr.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani  
Odgovorni urednik Josip Klovár.